

Ortaöğretime Geçişte Alternatif Modeller

Alternative Models for Transition to Secondary Education

Mesut DEMİRBİLEK¹

¹Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, demirbilekmesut@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-7570-7807>)

Geliş Tarihi: 27.08.2021

Kabul Tarihi: 06.06.2022

ÖZ

Bireyin biliş ve yetenek yapısına uygun bir çerçevede üst öğrenime seçilmesi ve yerleştirilmesi sorunu halen güncelliğini korumaktadır. Bu doğrultuda temel eğitimden (ilköğretim) ortaöğretime (liseye) geçiş süreci küresel ölçekte farklı uygulamaları içermektedir. Son yıllarda merkezi sınav, öğrenci akademik notları, akademik geçmiş, yetenek geçmişi, öğretmen gözlemleri ve yönlendirmesi, öğrenci ve veli isteği, yerel yerleştirme (adrese dayalı) gibi çeşitli seçme ve yerleştirme unsurları liseye geçişte alternatifleri oluşturmuştur. Nitekim Almanya’da ortaöğretime geçişte öğretmen görüşü ve tavsiyesi önemli iken Güney Kore’de katı ve zorlu bir sınav daha fazla ön plana çıkmaktadır. Yine Estonya’da öğrenci ilgilerine, yeteneklerine dayalı ortaöğretime geçiş süreci yaşanırken Singapur’da temel eğitimi bitirme sınav sonuçlarına göre öğrencilerin geçişi sağlanmaktadır. Aynı zamanda Finlandiya’da öğrencilerin ortaokul notları ortaöğretime geçişte belirleyici iken Türkiye’de ise merkezi sınav veya öğrenci notları ile adrese dayalı yerel yerleştirme baskın olmaya başlamıştır. Bu bağlamda bu araştırmada Türkiye ortaöğretime geçiş süreci ve tarihi temelinde bazı farklı ülkelerdeki alternatif modellerin ele alınması amaçlanmış olup gelecek eğitim yapılandırılmalarının planlanmasına yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ortaöğretime geçiş, alternatif modeller, kademeler arası geçiş, eğitim sistemleri, üst öğrenime yönlendirme.

ABSTRACT

The problem of selecting and placing the individual to higher education within a framework appropriate to his/her cognition and ability structure is still up-to-date. In this direction, the transition process from basic education (primary education) to secondary education (high school) includes different applications on a global scale. In recent years, various selection and placement elements such as central examination, students' academic grades, academic background, student skills, teacher observations and guidance, student and parent preferences, local placement (address-based) have created alternatives for transition to high school. As a matter of fact, while teachers opinions and advice are important in the transition to secondary education in Germany, a strict and challenging exam is more prominent in South Korea. While there is a transition process to secondary education based on student interests and abilities in Estonia, students are transferred according to the results of the basic education completion exam in Singapore. At the same time, while the secondary school grades of the students are determinant in the transition to secondary education in Finland, in Turkey, the central examination or student grades and address-based local placement have begun to dominate. In this context, this study, it is aimed to deal with alternative models in different countries on the basis of the transition process and history of secondary education in Turkey, and it is thought that it will benefit the planning of future education configurations.

Keywords: Transition to high school, alternative models, transition between levels, education systems, orientation to higher education.

GİRİŞ

Öğrencilerin bireysel farklılıkları ve yetenekleri doğrultusunda sınıflandırılması (uzmanlık alanına yönlendirilmesi), seçilmesi ve yönlendirilmesine yönelik eğitimde kademeler arası geçiş uygulamaları dünya ölçeğinde hemen hemen tüm ülkelerin eğitimsel gündemlerinde yer edinmektedir. Bu yönelim ülkeler bazında çok farklı seçme ve yerleştirme sistemlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır, nitekim sınav, öğrenci akademik notları, akademik geçmişi, yetenek geçmişi, öğretmen gözlemleri ve yönlendirmesi, öğrenci ve veli isteği, yerel yerleştirme gibi çeşitli unsurlar öğrenci seçme ve yerleştirme sistemlerinde etkili olmuştur (Geyer, 2009; Gopinathan, 2011; Griebel ve Berwanger, 2006; OECD, 2016; Öztürk, 2014).

Eğitimde ortaöğretim düzeyi, ergen çağıdaki öğrencilerin yaşam seçimleri yapmalarını, bir işe hazır duruma gelmelerini ve onların topluma katılmalarını sağlayan bir eğitim kademesini içermektedir. Ortaöğretim düzeyinde bazı ülkeler (Japonya, Çin gibi) alt ortaöğretim (ortaokul) ve üst ortaöğretimi (lise) ayrı kademeler olarak ele alırken bazı ülkeler ise (Finlandiya, Estonya gibi) temel eğitim ve alt ortaöğretimi (ortaokul) birlikte ve üst ortaöğretimi yani lise düzeyini ise ayrı olarak ele almışlardır. Türkiye gibi birçok ülkede üst ortaöğretim lise düzeyine denk gelmektedir. Bu seviyede öğretmenler genellikle uzmanlık bilgisine ihtiyaç duymakta olup çoğu ülkede öğrenci giriş ve kayıt yaşı 15-16 yaşlarına denk gelmektedir (UNICEF, 2020).

Ortaöğretime geçiş öğrenci yaşamında önemli bir değişimi ve dönemi kapsamaktadır (Griebel ve Niesel, 2004). Bu geçiş sürecinde öğrenciler yeni bir sosyal ve yapısal çevreye, eğitim düzeyine ve farklı bir pedagojiye uyum sağlamak zorunda kalmakta olup bu kademeye geçiş öğrencilerde akademik, sosyal ve duygusal etkiler yaratmaktadır, bu nedenle bu geçişin öğrenci açısından en uygun şekilde ve en az zararla atlatılması gerekmektedir (Harris ve Nowland, 2020).

Bu geçiş süreci ülkelere göre farklı dinamikler çerçevesinde gerçekleşmektedir. Örneğin Almanya’da ortaöğretim türüne geçişte öğretmen görüşü ve tavsiyesi önemli iken (Griebel ve Berwanger, 2006), Güney Kore’de katı ve zorlu bir sınav daha fazla ön plana çıkmaktadır (NUFFIC, 2013). Estonya’da öğrenci ilgilerine, yeteneklerine dayalı ortaöğretime geçiş süreci yaşanırken (NUFFIC, 2015b), Singapur’da temel eğitimi (ilköğretim) bitirme sınav sonuçlarına göre öğrencilerin yeteneklerine uygun bir çerçevede geçişi sağlanmaktadır (Bakioğlu ve Göçmen, 2016). Yine Finlandiya’da öğrencilerin ortaokul notları ortaöğretime geçişte belirleyici iken (Kupiainen, Hutamäki ve Karjalainen, 2009), Türkiye’de ise sınav veya adrese dayalı yerel yerleştirme baskın olmaya başlamıştır (MEB, 2020).

Tüm bu açılardan değerlendirildiğinde ortaöğretime (liseye) geçiş sürecinin farklı alternatiflerinin incelenmesi, Türkiye ortaöğretime geçiş süreç parametrelerinin farklı bakış açıları ve yöneltme tarzları çerçevesinde geliştirilmesine ve dönüşümün sağlanmasına önemli katkılar sunacaktır.

TÜRKİYE’DE TEMEL EĞİTİMDEN ORTAÖĞRETİME (LİSEYE) GEÇİŞİN TARİHİNE BİR BAKIŞ

1924’te çıkarılan “Tevhid-i Tedrisat” kanunu ile bütün okullar Maarif Vekâletine bağlanmış ve medreseler kapatılmıştır (Akyüz, 2001). Yine aynı yıl yapılan 2. Heyet-i İlmiye toplantısında ortaöğretim süresinin 7 yıldan 6 yıla indirilmesi öngörülmüş ve bu dönemde yine imam ve hatip okullarının orta kısmından liselere sınav ile geçiş şartı koyulmuştur. Bu sınavlarda başarılı olanlar liselerin aynı sınıflarında okumaya devam etmişlerdir (Kırpık, 2014). 1923 yılında Sultani adı liseye çevrilmiş ve bu dönem de 9 kız, 14 erkek lisesi açılmıştır. 1930 yılında Lise ve Orta Mektepler Talimatnamesi yayınlanmış, 1933’te Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1924 Dewey ve 1925 Kühne’nin raporları ile köye göre eğitim ve köy öğretmen okullarının kurulması tavsiye edilmiş ve 17 Nisan 1940 tarihli 3803 sayılı

kanunla Köy Enstitüleri kurulmuştur. Bu okullar ilköğretimden sonra 5 yıl eğitim yapmakta olup, ilköğretimi bitiren köy çocukları sınavla alınmıştır. 1954 yılında yayınlanan 6234 sayılı kanunla Köy Enstitüleri kapatılmıştır (Akyüz, 2001). 1961 (217 nolu karar) tarihli Talim Terbiye Kurulu kararları ile Tapu Kadastro Meslek Okulu, Posta, Telefon, Telgraf Meslek Okulu, Devlet Demiryolları Meslek Okulu gibi lise düzeyindeki okullara giriş şartları kararlaştırılmış ve bu şartlar, iyi ahlak sahibi olmak, yaş şartını karşılamak ve seçme sınavlarında başarılı olmak şeklinde belirlenmiştir (Kırpık, 2014). 1955 yılından sonra aynı zamanda Kolej denen ve birçok derslerin yabancı dilde okutulduğu liseler kurulmuş ve 1975 yılından itibaren bu okullara Anadolu liseleri denmiştir. Bir yıl hazırlık ve üç yıl lise kısmı bulunan bu kolejler, öğrenci alımlarında kendi sınavlarını yapmışlardır (Akyüz).

1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu ile ortaöğretim üç yıl olarak belirlenmiş ve genel, mesleki, teknik öğretim kurumları olarak sınıflandırılmıştır. Yine 1973 tarihli Milli Eğitim Temel kanunu ile İmam Hatip Okulları, İmam Hatip Liseleri adını almışlardır (Akyüz, 2001). Bununla birlikte 1964 yılından itibaren Fen Liseleri, 1985 yılından itibaren Anadolu İmam Hatip liseleri, 1990 yılından itibaren Anadolu Öğretmen liseleri ve 2003 yılından itibaren ise Sosyal Bilimler liseleri kendi sınavlarını yapmaya başlamışlardır (Atar ve Aykaç, 2014). Bu tür liseleri, ilköğretim sekizinci sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerden, 6 ve 7'nci sınıflarda Türkçe, Matematik ve Sosyal Bilgiler derslerinin her birinin yılsonu notu en az "orta" ve bu derslerin yılsonu notlarının aritmetik ortalaması en az 4.00 olanlar tercih edebilmiştir (MEB, 2008). 1999 yılında ise sekiz yıllık kesintisiz eğitim kapsamında bütün liselere tek bir sınavla öğrenci alınması kararlaştırılmış ve 2000 yılından itibaren Anadolu ve Fen Liselerine Geçiş Sınavının adı değiştirilerek Liselere Giriş Sınavı (LGS) uygulanmaya başlanmıştır. 2004 yılında yapılan değişiklikle LGS sınavının kapsamı genişletilmiş ve özel okullar ile polis kolejleri de bu merkezi sisteme dâhil edilerek Ortaöğretim Kurumları Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS) adını almıştır (Atar ve Aykaç, 2014). Milli Eğitim Bakanlığı, öğrencileri kazanma kaybetme durumundan çıkararak, çocukları hayata ve bir üst öğrenime hazırlamak gerektiğini, bu sınavın süreci değil sonucu ölçtüğünü, öğrencilerin belirli derslerden başarıya yönelerek diğer dersleri aksattığını ve sosyal etkinliklere zaman ayırmadığını, velilerde ve öğrencilerde stres ve kaygıya neden olduğunu, öğrencilerin okul içi performanslarını olumsuz etkileyerek disiplin sorunlarına neden olarak öğrenciyi okul dışı kaynaklara yönlendiren bir sınav olduğunu belirtmiş (MEB, 2007) ve böylece OKS 2007 yılına kadar uygulanarak 2008 yılından itibaren yerini 6-7 ve 8. sınıflarda uygulanmaya başlanan Seviye Belirleme Sınavına (SBS) bırakmıştır (Sarier, 2010). Seviye Belirleme Sınavı (SBS), 2008 yılında ise ilk defa 6. ve 7. sınıf öğrencilerine uygulanmış ve 2009 yılında 8. sınıflara uygulanmaya başlamıştır. Bu sistemde öğrencilerin 6-7 ve 8. sınıfta girdikleri SBS sınavlarının ortalamaları alınarak ortaöğretime geçiş sağlanmıştır (Atar ve Aykaç, 2014). SBS sisteminde öğrencilerin 6-7 ve 8. sınıf yılsonu başarı puanları %25, davranış puanları %5 ve SBS sınav ortalamaları ise %70 oranında öğrencinin ortaöğretime yerleşme puanını etkilemiştir (MEB, 2007). Fakat bu sistem de öğrenci başarısını ve niteliklerini daha az hesaba katması ve öğrencileri dershaneye yönlendirmesi nedeniyle 2010-2011 yılından itibaren 6. sınıflardan başlamak üzere kaldırılmaya başlanmış, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında ise tamamen kaldırılmıştır. Bu değişiklikle birlikte bütün genel liseler Anadolu Liselerine ve Meslek Liselerine dönüştürülmeye başlanmıştır (MEB, 2010).

2012 yılında 6287 sayılı kanun hükmünde kararname ile 4+4+4 sistemine geçilerek zorunlu eğitim on iki yıla çıkarılmış ve ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. Bu değişiklikle birlikte ortaöğretime geçiş sisteminde değişikliğe gitme ihtiyacı hissedilmiş ve 2014 yılında TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı) sistemine geçilmiştir (Öztürk, 2014). Böylece 2014 yılından itibaren altı temel dersten (Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, İngilizce) hafta içi yapılan TEOG diğer adıyla Ortak Sınavlar yapılmaya başlanmıştır. TEOG Sisteminde öğrencilerin 6, 7 ve 8'inci sınıf yılsonu başarı puanları ile 8'inci sınıf ağırlıklandırılmış ortak sınav puanı toplanarak elde edilen toplam ikiye bölünmekte ve Yerleştirmeye Esas Puan (YEP) elde edilerek öğrenciler YEP Puanlarına göre tercihte bulunmuşlardır (MEB, 2016).

2017 yılında ise TEOG kaldırılmış ve yerine 2018 yılında yürürlüğe konulan Liselere Geçiş Sistemi (LGS) adıyla yeni bir yerleştirme sistemine geçilmiştir. Bu sistemde nitelikli okullar olarak sınıflandırılan (Fen Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri, Anadolu İmam Hatip Liseleri ve Özel Program ve Proje Uygulayan Ortaöğretim Kurumları) ortaöğretim kurumlarına kayıt yapma hakkı kazanmak için MEB tarafından her yıl “Sınavla Öğrenci Alacak Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Merkezi Sınavı” adlı sınav düzenlenmeye başlanmıştır. İlki 2 Haziran 2018 tarihinde uygulanmaya başlanan merkezi sınav, toplam doksan sorudan oluşan sözel ve sayısal olmak üzere iki oturum şeklinde gerçekleştirilmiştir (MEB, 2018). LGS sisteminde sınavla öğrenci alan ortaöğretim kurumlarının yanı sıra adrese dayalı yerel yerleştirme ile öğrenci alan ortaöğretim kurumları da belirlenmiştir. Böylelikle merkezi sınavla tercihlerine yerleşemeyen veya sınava girmek istemeyen öğrenciler yerel yerleştirme ile ortaöğretime geçiş hakkı elde etmişlerdir (MEB, 2020).

Kademeler arası geçiş sorunsalı ve modeli, Türkiye eğitim tarihinin önemli tartışma ve uğraş alanlarından biri olagelmıştır (Atılgan, 2018). Bir taraftan sınavla dayalı bir model ve bunun temel eğitimden itibaren öğrenci üzerinde yarattığı baskı, diğer taraftan ise sınavla dayalı olmayan esnek modellerin (akademik geçmiş, not, sertifika vb.) yaratabileceği tarafsızlık endişesi ve ülkemiz yapısına uygun olmayacağı düşüncesi bu tartışmaların iki yönünü oluşturmaktadır (Emin, 2018; Türk Eğitim Derneği, 2008) Her ne kadar şuan ki durum karma bir modeli temsil etse de öğrenci başarı farklılıklarının azaltılması, fırsat eşitsizliklerinin giderilmesi, sosyo-ekonomik geçmişin başarı üzerindeki etkisi, öğrencilerin beceri ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirmesi gibi belirleyici unsurların ortaöğretime geçiş ve akademik başarı üzerindeki baskısı devam etmektedir (Bourdieu ve Passeron, 2014; Çiftçi ve Çağlar, 2014). Bu çerçevede ortaöğretime geçişte sınavla dayalı uygulamaların olduğu Japonya, Çin, Vietnam, Singapur, Kore gibi ülkeler ile esnek modellerin uygulandığı Almanya, Finlandiya, Estonya, Kanada gibi ülkelerin (on dört ülke) incelenmesi ve Türkiye ölçeğinde karar vericiler açısından politika, fikir ve model oluşturacak noktada ele alınması önem arz etmektedir.

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ

3.1. Sınavla Dayalı Modeller

Sınavla dayalı ortaöğretime geçiş modelleri içerisinde özellikle Japonya, Çin, Vietnam, Singapur, Güney Kore gibi ülkeler katı bir sınav süreci işletirken Polonya ve Hollanda gibi ülkelerde ise uygulanan sınav sistemi kısmen esnek nitelikler (sınavla birlikte akademik başarı, ilgi ve yeteneklerin de dikkate alınması gibi) taşımaktadır.

3.1.1. Japonya

Japonya’da 9 yıllık zorunlu eğitim (6+3+3) bulunmakta olup, on iki yaşında öğrenciler alt ortaöğretime (ortaokul) başlamakta ve üç yıllık eğitimin sonunda zorlu liselere giriş sınavı yapılmaktadır (NICJP, 2022). Bu sınav sonuçları, mülakat ve orta eğitim (ortaokul) notlarının etkisiyle (ağırlıkları bölgeden bölgeye değişmektedir) öğrenciler genel liselere veya teknoloji liselerine gitmektedirler. “Zorlu Sınav Cehennemi” adını verdikleri bu sınavlar nedeniyle Japonya’da dershaneye gitme oranları 9. sınıflarda %65’lere ulaşmıştır. Japonya’da ortaöğretim okulları alt ve üst ortaöğretim olarak üç yıllık eğitim veren okullar şeklinde ayrılmıştır (NUFFİC, 2020). Alt ortaöğretim (ortaokul) okullarında 12-15 yaş öğrenciler eğitim görmekte olup bu kademedeki sonuçlar öğrencinin iyi bir üst ortaöğretim kurumuna (liseye) gidip gitmeyeceğini belirlemektedir. Ülkede ortaöğretim okullarının büyük çoğunluğu kamuya açık ve parasızdır (% 97’si). “Chuugakkoo” adı verilen alt orta eğitimin sonunda mezun öğrencilere sertifika verilmekte ve öğrenciler bu sertifikayla iyi ortaöğretim kurumlarına yani liselere gitmek için sınavlara girmeye hak kazanmaktadırlar. “Kootoogakkoo” adı verilen üst ortaöğretim ikiye ayrılmakta olup bunlar akademik üst ortaöğretim okulları ve mesleki-teknik

üst ortaöğretim okullarıdır. Üst ortaöğretim okulları Tokyo Üniversitesi gibi prestijli üniversitelere kabul edilen öğrenci sayılarına göre ulusal bazda sıralanmaktadır (Clark, 2005; Chawala, 2021)

3.1.2. Singapur

Singapur'da zorunlu eğitim süresi ilköğretim ve ortaöğretimi kapsayan 10-11 yıldır. Singapur'da ortaokul eğitimi 12 yaşından itibaren 4-5 yıl sürebilmektedir. Öğrencilerden özel ve açık (Express) diye adlandırılan eğitim kurunda olanlar ortaokul dördüncü sınıftan itibaren bitirme sınavına girebilmektedirler, genel olarak Singapur'da öğrenciler altıncı sınıftan (13 yaş) itibaren PSLE (Primary School Leaving Examination) adı verilen ilköğretim okul bitirme sınavlarına girmekte ve bu sınav sonuçlarına göre öğrencilerin liseye (ortaöğretime) geçiş yeterliliğine sahip olup olmadığı belirlenmektedir (Gopinathan, 2011; Hairon, 2022). Bu sınavı geçemeyen on dört yaşını aşmış öğrenciler halk eğitim merkezleri tarafından iki yıllık bir eğitime tabi tutulmaktadır. PSLE sınav sonuçlarına göre öğrenciler yeterliliklerine, yeteneklerine ve ilgilerine uyan bir ortaöğretim kurumuna yerleştirilmektedirler (MOE, 2022). Bu sınav sonuçlarına göre öğrenciler Özel (Special), Açık (Express), Normal Akademik (Normal Academic) veya Normal Teknik (Normal Technical) programlarından birine hak kazanmaktadır. Normal Akademik ve Normal Teknik programına giren öğrenciler dört yılın sonunda GCE "N" (General Certificate of Education-Normal Level) adı verilen düzey belirleme sınavına girmekte ve başarılı olan öğrenciler bir yıl daha ortaöğretime devam ederek GCE "O" (General Certificate of Education-Ordinary Level) düzeyi sınavına girmeye hak kazanmaktadır. Özel ve Açık Program'da eğitim gören öğrenciler ise dört yıllık eğitim sonunda GCE "O" olarak adlandırılan düzey belirleme sınavına girebilmektedirler (Bakioğlu ve Göçmen, 2016; Goh ve Gopinathan, 2008).

3.1.3. Çin

Çin'de altı yıl ilkokul ve üç yıl ortaokul olmak üzere dokuz yıllık zorunlu eğitim bulunmaktadır. Sistem 6+3+3 veya 5+4+3 olmak üzere iki şekilde planlanmıştır. Öğrenciler dokuz yıllık zorunlu eğitimden sonra üç yıl süren ortaöğretime devam etmektedirler Ortaöğretim bittikten sonra ise öğrencilere bitirme sınavları yapılmaktadır (Bakioğlu ve Özcan, 2016). Çin'de beş tür ortaöğretim kurumu bulunmakta olup bunlar genel ortaöğretim, teknik veya özel ortaöğretim, yetişkin ortaöğretimi, mesleki ortaöğretim ve zanaat okullarından oluşmaktadır. Öğrenciler, ortaöğretim okullarına girmeden önce "Zhongkao" adlı bir kamu sınavına girmekte ve öğrencilerin ortaöğretime geçiş ve kabulleri bu sınavdan aldıkları puana göre şekillenmektedir. Aynı zamanda öğrenciler tercihlerini sınavlara girmeden önce yapmakta ve okullar koşullarını daha önceden yayınlamaktadırlar. Okullar sınav sonrasında kendi okullarını tercih eden kişileri sıralayarak başvuru yapan en başarılı öğrencileri seçmektedirler (OECD, 2016)

3.1.4. Vietnam

Vietnam'da eğitim sistemi 5+4+3 şeklinde yapılandırılmış olup temel eğitim (6-11 yaş) zorunludur (Hien vd., 2020). Vietnam'da alt ortaöğretim-ortaokul (Trung Hoc Co So) dört yıl sürmekte ve 12-15 yaş çocuklarını kapsamaktadır. Bu düzeyde alınan "Bang Tot Nghiep Nge" sertifikası öğrencilerin iş gücü piyasasına eğitilmiş işçiler olarak girmelerine izin vermektedir. Üst ortaöğretime yani liseye (Trung Hoc Pho Thong) öğrencilerin kabul edilmesi için ise giriş sınavını (Intermediate Graduation Examination-IGE) geçmek gerekmektedir. Üst ortaöğretim 15-18 yaş öğrencilerini kapsamakta olup bu kademeyi tamamlayan öğrencilere ortaöğretim mezuniyet sertifikası (Bang tot Nghiep Pho Thang Trung Hoc) verilmektedir (Ministry of Education and Training Vietnam, 2022). Bu sertifika notlarına göre öğrenciler yükseköğretime kabul edilmektedirler. Ortaöğretim mezuniyeti sağlayan bu sertifikayı öğrencilerin elde edebilmesi için ulusal final sınavını bir kereden geçmeleri gerekmektedir. Ülkede bu sınav, öğrenciler üzerinde aşırı baskı ve kaygı yaratması ve öğrencilerin zamanlarının büyük çoğunluğunu ders çalışarak geçirmeleri sebebiyle eleştirilmektedir (NUFFİC, 2015a).

3.1.5. Güney Kore

Güney Kore’de 6+3+3 eğitim sistemi uygulanmaktadır. Zorunlu eğitim dokuz yıldır ve ücretsizdir. Ortaöğretim zorunlu olmadığı için katkı payı alınmaktadır (Bakioğlu ve Baltacı, 2016). Ülkede dört ortaöğretim (lise) türü bulunmaktadır, bunlar genel liseler, özel amaçlı liseler, meslek liseleri ve özerk liselerden oluşmaktadır Öğrenci seçim prosedürleri, okul türlerine ve/veya okul konumuna (büyükşehir veya taşra bölgeleri) göre farklılık göstermektedir (MOE, 2021). Güney Kore’de ortaöğretim (Godeung Hakgyo), 10-11 ve 12. sınıfları kapsayan üç yıllık eğitim olmakla birlikte 15-18 yaş arası öğrencileri kapsamaktadır. Güney Kore’de liselere geçiş genellikle sınavla olmakta ve bu sınavlar oldukça rekabetçi ortamda gerçekleşmektedir. Nitekim dünyada 11-15 yaş aralığında en çok intiharların yaşandığı ülke niteliği taşımaktadır. Yine meslek liselerine geçiş, giriş sınavı ya da ortaokul mezuniyet notları ile olabilmektedir. 10. sınıfa kadar ulusal müfredata öğrenciler bağlı iken 11. sınıfta ise beşeri, bilimsel ya da mesleki eğitim programları arasında tercih yapabilmektedirler. Bu programların sonunda “Godeung Hakgyo Jolupjang” adlı lise sertifikası almaktadırlar (NUFFİC, 2013).

Güney Kore’de genel liseler, tüm lise türlerinin büyük bir bölümünü oluşturan çeşitli alanlarda genel eğitim sağlamaktadır. Öğrenciler genellikle akademik kayıtlarına ve bölgenin seçim sınavı puanlarına göre seçilmektedirler. Özel amaçlı liseler, uzmanlık alanlarında eğitim vermeyi amaçlamaktadır ve birden fazla uzmanlık alanına ayrılabilir. Örneğin fen liseleri fen alanında zeki öğrenciler yetiştirmeyi, yabancı dil liseleri yabancı dilde yetenekli öğrenciler yetiştirmeyi, sanat liseleri sanatçı yetiştirmeyi, spor liseleri ise sporcu yetiştirmeyi hedeflemekte ve buna uygun müfredat sağlamaktadır (Ministry of Education Korea, 2020). Özel Amaçlı Liseler için öğrenciler, transkriptlere, öğretmen tavsiyelerine, mülakatlara, performans sınavı sonuçlarına ve öğrencilerin kendi bireysel değerlendirme sonuçlarına göre seçilmektedirler. Meslek Liseleri, öğrencilerin beceri ve yeteneklerine uygun, alan temelli uzmanlık alanlarında yaratıcı ve zeki öğrenciler yetiştiren bir eğitim vermeyi amaçlamaktadır. Korece, matematik, İngilizce ve sosyal bilgiler gibi genel dersler dışında, tarım/yaşam endüstrisi, sanayi, ticaret, balıkçılık/denizcilik, ev işleri/işletme vb. çeşitli mesleki eğitimler verilmektedir. Meslek lisesi öğrencileri akademik kayıtlarına, mülakatlara ve performanslarına göre seçilmektedirler. Özerk Liseler ise diğer liselere kıyasla müfredat uygulama konusunda daha fazla özerkliğe sahip liselerdir. Okul yönetiminde daha fazla özerklik ve hesap verebilirlik ile çeşitli ve uzmanlaşmış eğitim programları kullanılmaktadır. Özerk devlet liseleri için öğrenciler, bölgenin akademik kayıtları ve seçme sınavı puanlarına göre seçilmektedirler (MOE, 2021).

3.1.6. Polonya

Polonya’da zorunlu eğitim tam zamanlı 16 yaşına kadar, yarı zamanlı ise 18 yaşına kadar devam etmektedir. 7-13 yaş arasında altı yıllık temel eğitim (Szkoła Podstawowa) görülmekte, altı yılın sonunda öğrenciler merkezi sınav kurulu tarafından sınava tabi tutulmaktadır. Fakat bu sınav sadece öğrenci ve ailesine bilgi verme amaçlı olup kesinlikle ortaokula kabul edilme amaçlı kullanılmamaktadır. Öğrenciler eğitimlerini üç yıl süren genel ortaokulda (Gimnazjum) sürdürmektedirler. Bu üç yılın ardından öğrenciler merkezi sınav kurulu tarafından yapılan ve bölgesel değerlendirme kurulu tarafından değerlendirilen zorunlu bir sınava girmektedirler ve bu sınav sonuçlarına göre ortaöğretim kurumlarına kabulleri sağlanmaktadır (Kolanowska, 2021). Üç yıl süren genel ortaöğretim (Liceum Ogólnokształcące) sonrasında öğrenciler yeterlilik sınavına girerek mezuniyet sertifikası almaktadırlar. Aynı zamanda genel ortaöğretim öğrencilerine istemeleri durumunda en fazla iki buçuk yıl süren bir eğitimden sonra yeterliliklerini ispatlayacakları sınavı geçmeleri şartıyla mesleki eğitim diploması da verilebilmektedir. Dört yıllık teknik ortaöğretim okullarını (Technikum) bitiren öğrencilere ise yeterliliğini doğrulayan sınav sonrasında teknik eğitim diploması verilmektedir ve aynı zamanda bu öğrencilere genel ortaöğretim mezuniyet sertifikası alma (sınava girmeleri durumunda) imkânı da sunulmaktadır. Yine üç yıl süren temel mesleki ortaöğretim okulunu (Zasadnicza Szkoła Zawodowa) bitiren öğrenciler ise yapılan sınavda mesleki yeterliliklerini ispatlamaları durumunda kendilerine mesleki diploma verilmektedir. Yine özel eğitim

öğrencilerine de üç yıllık özel eğitim ortaöğretim okulunu bitirdikten sonra bir işte çalışabilecek yeterlilik kazandığı görüldükten sonra sertifika verilmektedir (Smoczyńska, 2014).

3.1.7. Hollanda

Hollanda’da temel eğitim 5-12 yaşlar arasını kapsamakta olup bir öğrenci temel eğitimini bitirdikten sonra ortaöğretime geçiş için “Cito” sınavına girmektedirler. Cito sınavı 500-550 puan aralığında değerlendirilmektedir, bu sınav sonuçlarına göre 536 ve daha düşük puan alan öğrenciler mesleki ortaöğretime yöneltilirken, 545 ve üzeri puan alan öğrenciler ise akademik ortaöğretime kayıt yapma şansını elde etmektedirler. Ortaöğretime geçişte sadece sınav sonuçlarına bakılmamakta aynı zamanda öğrencilerin okuldaki akademik başarısı, ilgi, yetenekleri ve hedefleri de dikkate alınmaktadır. Ortaöğretime geçiş kararı verilirken kısmen okulun tavsiyelerine dikkat edilmektedir (NCEE, 2017a).

Hollanda’da öğrencilerin seçebilecekleri üç tür ortaöğretim kurumu bulunmaktadır, bunlar mesleki ortaöğretim öncesi seçilebilecek VMBO (Pre-vocational secondary education), üst-kıdemli genel ortaöğretim kurumu olan HAVO (Senior general secondary education) ve üniversite öncesi eğitim veren VWO (Pre-university education)’dan oluşmaktadır (Eurydice, 2021). Bu ortaöğretim kurumlarının üçünde de öğrenciler ilk iki yıl aynı paket dersleri görmek zorundadırlar. Bu zorunlu iki yılın ilk yılının (bu ilk sınıfa brugklas veya köprü sınıfı adı verilmektedir) sonunda öğrencilerle ilgili olarak ortaöğretim eğitiminin geri kalanında hangi eğitim programını takip edeceğine karar verilmektedir. Birçok ortaöğretim kurumu karışık programlar sunmaktadır (VMBO / HAVO veya HAVO / VWO), hatta kararlarını vermeleri için bir yıl ek süre tanınmaktadır. Bu üç ortaöğretim kurumunda zorlanan veya zorluk çıkaran öğrencilere ise “practic” adı verilen bireysel bir öğrenme yolu sunulmakta ve böylece bu öğrencilere yaşam ve iş becerileri kazandırılmaktadır (NCEE, 2017a).

Yükseköğretime kabulü sağlayan ortaöğretimin iki programı HAVO (5 yıl sürer) ve VWO (6 yıl sürer)’dur. Öğrenciler yeteneklerine göre bu ortaöğretim kurumlarına başvuruyorlardı fakat VWO programı biraz daha titiz davranmaktadır. HAVO öğrencileri daha çok HBO adı verilen mesleki profesyonel eğitim veren üniversitelere hazırlarken, VWO ise öğrencileri tamamen üniversiteye hazırlamaktadır. VMBO (4 yıl sürer) adlı ortaöğretim kurumları ise öğrencilerine dört öğrenme rotası çizmektedir. Bunlar teorik, karışık, mesleki ve temel meslek amaçlı öğrenme rotalarıdır. Öğrenciler VMBO’nun dört yılını tamamladıklarında eğer teorik ve karışık rotaları tamamlamış iseler HAVO’ya gitme hakkına sahip olmaktadır. Hollanda’da öğrenciler on sekiz yaşına kadar “startkwalificatie” adı verilen ve VWO, HAVO veya MBO düzey 2 lise diplomasını almak zorundadırlar (Dijkstra, 2011).

3.2. Sınava Dayalı Olmayan Esnek Modeller

Sınava dayalı olmayan veya oldukça esnek olan ortaöğretime geçiş modellerinde ise Finlandiya, Kanada, Estonya, Yeni Zelanda, Almanya, ABD ve Belçika gibi ülkeler ön plana çıkmakta olup bu ülkelerde ortaöğretime geçiş sürecini, öğrencinin temel eğitim ve alt ortaöğretim (ortaokul) düzeyindeki akademik geçmişi ve notları, ilgi ve yetenekleri, öğretmen görüşü, öğrenci tercihi, yerel yerleştirme, cinsiyete dayalı fırsat eşitliği, sertifikalandırma gibi unsurlar belirlemektedir.

3.2.1. Finlandiya

Finlandiya’da zorunlu eğitim dokuz yıl olup 7-16 yaş gruplarını kapsamaktadır (Bakioğlu, 2016). Finlandiya’da öğrenciler ortaöğretim birinci kademeyi (ortaokul) bitirdikten sonra ortaöğretim ikinci kademeye geçerek hem normal genel liseler (üst ortaokul) hem de mesleki liselere başvurabilmekte ve beş programa kadar tercih yapabilmektedirler (Finnish National Agency for Education, 2022). Öğrencilerin kabulü ise genel olarak ortaokul (ortaöğretim birinci kademe) notları-kayıtları ile gerçekleşmektedir, ancak mesleki ortaöğretim kurumlarında ise bunlara ek olarak giriş, yetenek sınavları da esas alınarak bir ağırlıklı puan belirlenmekte ve bu şekilde ortaöğretim kurumlarına öğrenciler yerleşmektedirler. Ülkede her

lisenin giriş sınavı puanı ve ortaokul notlarını değerlendirme derecesi farklılaşmaktadır. Aynı zamanda liselere geçişte cinsiyet değişkeni de dikkate alınmakta olup herhangi bir lisede azınlıkta kalan cinsiyet için daha yüksek bir karma puan uygulanmaktadır. Ortaöğretime kayıt kabullerinde öğrencilerin ağırlıklı puanları eşit ise öncelikle tercih sırasına ardından ortaokul ders notlarına bakılmakta ve en son kura yoluna gidilmektedir. Aynı zamanda bir öğrenci hem normal lise hem de mesleki lise sertifikası, mezuniyeti alabilmektedir. Ortaöğretime geçişte Finlandiya Eğitim Kurulu tarafından öncelikle okullar öğrenciler tarafından tercih edilme durumlarına göre sıralanmakta en çok tercih edilen yani listenin başındaki okullar en başarılı öğrencileri karma puanlarına göre kontenjanları dâhilinde almakta ve ardından sıradaki öğrenciler bir diğer okulun kayıt listesine düşmektedir. Bu şekilde en çok tercih edilen okuldan başlanarak ortaöğretime kayıt sistemi gerçekleştirilmektedir (Kupiainen vd., 2009; Eğitimpedia, 2017).

Finlandiya’da genel lise eğitiminde eğitim üç yıllık planlanmış olup öğrenciler 2-4 yıl içerisinde de bitirebilmektedirler. Her dersin bitimini takiben değerlendirme yapılmakta ve öğrenci derslerini tamamladığında bitirme sertifikası verilmektedir. Bununla birlikte genel lise eğitimi sonunda dört zorunlu testi (iki ulusal dil, bir yabancı dil, matematik ya da doğal bilimler) içeren olgunlaşma sınavı yapılmaktadır. Meslek liselerinde ise üç yıllık bir program uygulanmakta ve öğrenciler aynı zamanda en az altı ay işbaşı uygulama yapmaktadırlar. Meslek liselerini bitiren öğrencilere ise diploma verilmektedir. Lise sonrası yapılan olgunluk sınavları ve önceki kayıtları, öğrencilerin üniversiteye girip giremeyeceğini belirlemektedir (Bakioğlu ve Yıldız, 2015).

3.2.2. Kanada

Kanada’da her eyalete eğitim ile ilgili yasal düzenleme hakkı verilmiştir. Ülkede zorunlu eğitim 6-16 yaşlarını kapsamakta olup ilköğretim ve ortaöğretim on iki yıllık bir dönemden oluşmaktadır. Zorunlu eğitimin son 4-6 yılı ortaöğretime kapsamaktadır (Bakioğlu ve Pekince, 2016). Kanada’da eyalet sistemine bağlı olarak her eyalette ortaöğretime kayıt kabul şartları değişmekte fakat genellikle eyaletlerde bulunan ve üyelerini halkın seçtiği okul kurullarına veliler-öğrenciler başvurmakta ve tercih ettikleri liselere göre okul kurulları öğrencileri düzeyine ve seviyesine göre bir ortaöğretim kurumuna yerleştirmektedir (Chen, 2017). Kanada’da ortaöğretim programları çok çeşitli olup akademik ve mesleki birçok program sunmaktadır. Ortaöğretime tamamlayan öğrencilere diploma verilmektedir. Kuzey ve kırsaldaki okullarda genellikle anaokulundan liseye kadar her seviye okullar bulunurken, Quebec’teki ortaöğretim on birinci sınıfta tamamlanmaktadır. Ontario’da ise ortaöğretim öğrencileri dört ya da beş yıl içerisinde diplomalarını hak etmektedirler. Ortaöğretimde başarılı olan öğrenciler daha sonra kolejlere ve üniversitelere başvurabilmektedirler. Bir mesleğe yönelmek isteyen öğrenciler ise çıraklık eğitim programlarına başvurmakta ve bu öğrencilerden ortaöğretim diploma şartı istenmemektedir (Ministry of Education Canada-CME, 2001).

3.2.3. Estonya

Estonya’da 7-16 yaş grubu için dokuz yıllık temel ve ortaokul eğitimi sonrasında ortaokul sertifika sınavlarına (Põhikooli Lõputunnistus) öğrenciler girmekte ve ortaöğretime geçiş yapmaktadırlar. Temel olarak öğrenci ilgilerine önem verilmekte ve bu doğrultuda ortaöğretime (liselere) yerleştirme yapılmaktadır. Estonya’da ortaöğretim süresi üç yıl olup genel ortaöğretim Gümnaasium’da sağlanırken mesleki ortaöğretim ise Kutseõppeasutus adı verilen ortaöğretim kurumlarında sağlanmaktadır. Yaklaşık olarak öğrencilerin üçte ikisi Gümnaasium’a gitmektedir. 2010 yılında yeni bir ulusal müfredat sunan Estonya yeni müfredatla öğrencilere daha fazla seçim özgürlüğü sunmayı hedeflemiş, yetkinliklere ve öğrenme çıktılarına odaklanmıştır. Ortaöğretime bitiren öğrencilere sertifika verilmekte ve bu sertifikayla öğrenciler yükseköğretime başvurumaktadırlar (NUFFIC, 2015b).

Estonya’da lise eğitimi zorunlu olmayıp ortaöğretime girişin genel koşulları Eğitim ve Araştırma Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. Aynı zamanda okul otoriteleri tarafından okula

kabul koşulları ve prosedürler belirlenebilmektedir. Kabul koşulları ve prosedürler okulların web sitesinde duyurulmaktadır. Yine öğrenci kabul eden okulda boş kontenjan bulunması ve öğrenci kabul kriterlerini karşılaması durumunda, bir liseden diğerine geçiş yapılabilmektedir. Bununla birlikte bir lisede eğitimine ara veren öğrenci, mesleki eğitim kurumunda eğitimine devam etme hakkına sahiptir. Lise eğitimini tamamlama kriterlerini yerine getiren tam zamanlı ve yarı zamanlı öğrencilere okul bitirme sertifikaları verilmektedir (Republic of Estonia Ministry of Education and Research, 2021).

3.2.4.Yeni Zelanda

Yeni Zelanda’da temel ve ortaöğretim 6-16 yaş süresince zorunlu olup, eğitim sistemi açısından çeşitlilikler (farklı inanç, dil, etnik grup ve yetenek) barındırmaktadır. Ortaöğretim 13-17 yaşlarını kapsamaktadır. Yeni Zelanda’da ortaöğretime geçiş tamamen adrese dayalı olarak gerçekleşmekte ve kontenjan dâhilinde diğer bölgelerden de öğrenci kabul edilmektedir. Ortaöğretimde genellikle 11-13. sınıflarda yani son üç yıl boyunca öğrenciler değerlendirilmekte, çeşitli ders ve konular alarak üç düzeyde Eğitim Başarısı Ulusal Sertifika’sını (NCEA) almaya hak kazanmaktadırlar. NCEA, akademik başarıyı esas alan, genelde dereceli bir sınavla ölçülen, ancak bazı durumlarda öğrenci çalışmalarının bir portföyü ile ölçülen üç seviyeye sahiptir. Temel olarak öğrenciler, ders ve çalışmaları bitirdikleri takdirde 11. sınıfta birinci (NCEA düzey 1), 12. sınıfta ikinci (NCEA düzey 2) ve 13. sınıfta üçüncü (NCEA düzey 3) düzeye ulaşmaktadırlar (Ministry of Education New Zealand, 2017).

Ortaöğretim düzeyinde isteyen öğrenciler uzmanlığa dayalı birçok programda mesleki eğitim alabilmektedirler. Hükümet tarafından öğrencilere fırsatlardan yararlanmaları için gençlik garantisi (NCEA 2 düzeyini alma fırsatı) sağlanmaktadır. NCEA 2 düzeyinden itibaren öğrenciler uzmanlığa dayalı ticaret akademileri, teknoloji-politeknik enstitüleri, endüstri eğitim organizasyonları, özel eğitim kurumları gibi çeşitli okul ve programlara başvurabilmektedirler (Ministry of Education New Zealand, 2017).

3.2.5. Almanya

Federal Almanya Cumhuriyeti’nde altı yaşında zorunlu eğitim başlamakta ve dokuz yıl (6-15 yaş arası kapsamaktadır) sürmektedir (Eckhardt, 2019). Almanya’da öğrenciler “Kindergarten” ve akabinde “Grundschule” den oluşan temel eğitimi on yaşında bitirdikten sonra öğrencilerin temel eğitimdeki başarılarına, notlarına ve öğretmen görüşlerine dayalı olan yönlendirmeye bağlı olarak üç tür ortaöğretim kurumuna yönlendirilmektedir. Birincisi temel eğitimde çok fazla başarı gösteremeyen ve genellikle öğrencileri mesleğe ve iş hayatına hazırlama amacı taşıyan ve yaygın olan “Hauptschule” adlı okul, ikincisi temel eğitimde orta düzeyde başarı gösterip akademik ve pratik becerilerin kombinasyonunun öğretildiği ve mesleki, teknik kolejleri öğrencilere sunan “Realschule” adlı okul, üçüncüsü ise temel eğitimde iyi başarı gösterip yönlendirilen ve genellikle akademik eğitimin verildiği ve yükseköğretime hazırlayan “Gymnasium” adlı okuldan oluşmaktadır (Eurydice, 2022). Ortaöğretim birinci kademe 10-16 yaşlarını kapsamaktadır. Bununla birlikte bu ortaöğretim kurumları arasında okulun gerektirdiği başarıyı gösteren öğrenciler bu düzeyler arasında geçiş yapabilmektedir. Ortaöğretim ikinci kademe ise Gymnasium Oberstufe ve üniversitelerden oluşmaktadır. Ortaöğretim ikinci kademe 16-19 yaşlarını kapsamaktadır. İkinci kademeye geçmek için Gymnasium’da 10. sınıfı başarı ile tamamlamak, öğrenci Realschule’de ise ikinci yabancı dil öğrenmek, Hauptschule’de ise 10B seritifikası alması gerekmektedir. İkinci kademeyi bitirebilmek için ise Abitur ya da Allgemeine Hochschulreife adı verilen olgunluk sınavlarını geçerek bu belgeleri hak etmeleri gerekmektedir. Böylece öğrenciler yükseköğretime geçiş hakkı kazanmaktadırlar (Ashwill,1999; NCEE, 2017b).

3.2.6. Amerika Birleşik Devletleri

ABD’de her eyaletin kendi eğitim departmanları bulunmakta ve zorunlu eğitim eyaletlere göre değişmektedir. Fakat genellikle zorunlu eğitim 5-6’lı yaşlarda başlamakta 16 yaşına kadar

devam etmektedir. Bazı eyaletlerde ise 18 yaşına kadar sürmektedir. Eyaletlerde okul bölgelerinde bulunan okul kurulları, buldukları yerlerde eğitim politikalarını koordine etme, toplumda eğitim ihtiyaçlarındaki değişimleri belirleme ve yine program-müfredat hazırlamada etkin rol almaktadırlar. Amerika'da eğitim sistemi genellikle eyaletlere göre değişmektedir. Örneğin bazı eyaletlerde K5 denilen 5+3+4 şeklinde, bazı eyaletlerde K6 denilen 6+3+3 şeklinde, bazı eyaletlerde ise K8 denilen 8+4 şeklinde sistemler uygulanmaktadır. Genel olarak bakıldığında ise 5-12 yaşlar arasında temel eğitim, 12-18 yaşları arasında ortaöğretim ve 18-22 yaşları arasında ise ortaöğretim sonrası eğitim (kolej ve üniversite gibi) görülmektedir. Temel eğitimden sonra öğrenciler buldukları okul bölgesindeki ortaöğretim kurumlarına devam etmektedirler. 12.sınıfta öğrencilerin aldıkları dersler ve not kayıtları doğrultusunda GPA (Grade Point Average) adı verilen genel not ortalaması hesaplanmakta ve öğrenciler bu puanı kolej ve üniversitelere başvurularında kullanılmaktadırlar. Aynı zamanda kolej ve üniversitelere başvurularında SATs (Scholastic Aptitude Tests) ve ACTs (American College Tests) adı verilen test notları da kullanılmaktadır. Her kolejin başvuruda istediği test başarısı değişmektedir (Bunker, 2018).

3.2.7. Belçika

Eyalet sistemine göre yönetilen Belçika'da Flamanca, Almanca ve Fransızca konuşulmakta olup çok kültürlü bir eğitim sistemi bulunmaktadır. Belçika'da zorunlu eğitim 6-18 yaşlarını kapsamakta olup eğitim ücretsizdir. 6-12 yaş arasındaki çocuklar temel eğitim görmekte ve temel eğitimi tamamlayan çocuklara temel eğitim sertifikası verilmektedir. Bu sertifika ile öğrenciler ortaöğretim kurumlarına geçiş yapmaktadırlar. Ortaöğretim eğitimi ise 12-18 yaşlarını kapsamaktadır. Tam zamanlı zorunlu ortaöğretim 18 yaşına kadar tamamlanmak zorundadır, fakat istenirse 16 yaşından itibaren iki yıl yarı zamanlı ortaöğretim de alınabilmektedir. Ortaöğretimde altı yıllık öğrenim ikişer yıllık üç döneme ayrılmaktadır. Bu dönemler 12-14 yaş arasını kapsayan gözlem dönemi, 14-16 yaş arasını kapsayan oryantasyon-yöneltme dönemi ve 16-18 yaş arasını kapsayan karar döneminden oluşmaktadır. İlk iki yıl tüm öğrenciler ortak bir eğitim görmekte ve yeteneklerine göre sınıflandırılmaktadır. İlk iki yıllık aşama tamamlandıktan sonra öğrenciler dört farklı uzmanlık tipi eğitiminden (genel, teknik, sanatsal veya mesleki ortaöğretim) birini seçmek zorundadırlar (Nusche ve Miron, 2015).

Genel ortaöğretim, daha çok teorik eğitimine dayanmakta ve yükseköğretime hazırlanmaktadır. Teknik ortaöğretim, teorik bilginin pratikte uygulanmasına dayanmakta meslek veya yükseköğretime hazırlamayı amaçlamaktadır. Sanatsal ortaöğretim, sanat alanındaki yükseköğretime hazırlamayı amaçlamaktadır, aynı zamanda bu eğitim alanındaki öğrenciler meslek ve diğer yükseköğretim alanlarına da girebilmektedirler. Mesleki ortaöğretim okulları ise öğrencileri daha çok mesleki eğitimde uzmanlaşmaya hazırlamakta olup aynı zamanda genel eğitim ve mesleki uzmanlık eğitimini kombine etmektedir. Daha önce öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler de mesleki ortaöğretim kurumlarına gidebilmektedirler. Üçüncü iki yıllık aşamayı tamamlayan öğrencilere ortaöğretim diploması verilmekte, ayrıca ek olarak uzmanlık dersleri almış ise uzmanlık sertifikası elde etme imkânı verilmektedir (Geyer, 2009; UNESCO, 2012).

SONUÇ

Eğitim sistemleri ülkelerin kademeler arası geçiş süreçlerini önemli oranda etkilemektedir. Bu anlamda ülkeler, ortaöğretime geçiş sistemlerinde sınava dayalı katı geçiş sistemleri (merkezi sınavın yerleştirmede ağırlıklı olması) ile öğrenci akademik geçmişine, beceri, ilgi ve yeteneklerine dayalı (not, adres, öğretmen görüşü, öğrenci ilgisi vb.) esnek geçiş sistemleri arasında tercihte bulunmuşlardır. Türkiye ise son yıllarda her iki sistemi (sınav veya yerel yerleştirme) bir araya getiren karma (melez) geçiş uygulamalarını hayata geçirmiştir.

Türkiye dâhil on beş ülkenin temel eğitimden ortaöğretime geçiş uygulamaları değerlendirildiğinde Japonya, Singapur, Çin, Vietnam, Güney Kore, Hollanda, Polonya gibi

ülkelerin ortaöğretime geçiş sisteminde sınava dayalı uygulamaların baskın olduğu görülmektedir. Bu ülkelerin ayırt edici özellikleri dikkate alındığında çoğunluğunun Doğu veya Güneydoğu Asya'da bulunduğu rahatlıkla fark edilebilmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında bu ülkelerin geleneksel inanç sistemleri ve felsefelerinin (Budizm, Taoizm, Konfüçyanizm gibi) disipline edici ve seçici yaşam biçimlerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Ortaöğretime geçişte sınava dayalı uygulamaların yanı sıra esneklik sağlayan farklı geçiş modellemeleri de bulunmaktadır. Nitekim Finlandiya'da öğrencilerin ortaokul notları-kayıtları ile azınlıkta kalan cinsiyete fırsat eşitliği sağlayan karma puan uygulamasına dayalı bir model; Kanada'da okul kurullarına velilerin-öğrencilerin başvurması ve tercih ettikleri liselere, düzey ve seviyelerine göre öğrencilerin okul kurulları tarafından yerleştirilmesine dayalı yerel model; Estonya ve Belçika'da temel ve ortaokul eğitimi sonrasında ortaokul sertifika sınavlarına öğrencilerin girmesi ve bu sertifika ve öğrenci ilgisi ile okul otoriteleri tarafından belirlenen kabul koşulları ve prosedürler doğrultusunda ortaöğretime geçiş yapılmasına dayanan karma model; Yeni Zelanda ve Amerika gibi ülkelerde öğrencilerin buldukları bölge veya eyaletteki kendilerine yakın ortaöğretim okullarına gitmesi çerçevesinde yerleştirmeyi esas alan adrese dayalı model; Almanya'da ise öğrencilerin temel eğitimdeki başarılarına, notlarına ve öğretmen görüşlerine dayalı olan yönlendirmeye bağlı olarak öğrencilerin üç tür ortaöğretim kurumuna yönlendirilmesini kapsayan ve okullar arasında geçiş kolaylığı sağlayan çoklu değerlendirme modeli uygulanmaktadır. Bu ülkelerin ayırt edici özellikleri dikkate alındığında çoğunluğunun sosyo-ekonomik ve demokratik geleneklerinin güçlü olduğu fark edilmektedir. Aynı zamanda bu sonucun ortaya çıkmasında bu ülkelerin eğitimde yerleşmeye ve okula dayalı yönetim uygulamalarında önemli mesafe kat etmelerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Sadece ortaöğretime geçiş uygulamaları arasındaki farklılık dışında yukarıda özellikleri belirtilen ülkeler, ortaöğretim okul türleri arasındaki geçişgenlik ve çoklu uzmanlaşmaya dayalı esneklik açısından da farklılaşmaktadır. Bu anlamda özellikle Almanya, Belçika, Finlandiya, Singapur gibi ülkeler ortaöğretimde öğrencilerin farklı alanlarda uzmanlık kazanmalarını ve farklı programlar arasında geçiş yapmalarını sağlayan ortaöğretim düzenlemelerine sahiptir. Nitekim bu durum öğrencilerin süreçte oluşabilecek farklı ilgi alanı ve yeteneklerinin giderilmesi ve mesleki tercihlerinde doyum sağlamaları açısından önem taşımaktadır.

Türkiye'de ise ortaöğretim açısından sınava dayalı seçim ve yerleştirme hemen hemen tüm Cumhuriyet tarihi boyunca eğitim uygulamalarının temelini oluşturmuştur. Bu bağlamda alternatif sistem arayışı tüm dönemlerde karar verici mekanizmaların gündemini meşgul etmiştir. Nitekim sınava dayalı uygulamalar Singapur, Çin ve Güney Kore örneklerinde olduğu gibi öğrenci ruhsal gelişimi ve psikolojik durumu üzerinde önemli olumsuz etkiler bırakması nedeniyle eleştirilmektedir. Bu çerçevede Türkiye 1999 yılından itibaren ortaöğretime geçiş düzeyinde beş kez sistem değişikliğine gitmiş ve 2018 yılında hayata geçirilen LGS sistemiyle sınav etkisi kısmen zayıflatılmış, öğrencinin adresi ve ortaokul başarı puanı (ağırlıklı not ortalaması) gibi unsurlar sisteme dahil edilmiştir. Ancak yaşanan geçişlerde bazı temel sorunlar bulunmaktadır. Nitekim nitelikli olarak ifade edilen ve merkezi sınavla öğrenci alan ortaöğretim kurumlarının sayısının ve türlerinin bölge ve il bazında az olması, yerel yerleştirmelerde (adrese dayalı) ise başta Anadolu Liseleri olmak üzere okul türlerinde sayı azlığından kaynaklı sebepler çerçevesinde Mesleki ve diğer ortaöğretim kurumlarına öğrenci geçişlerinin mecburi hale gelmesi, ortaöğretime geçiş sürecinde yığılmalara neden olmakta ve verimlilik azalmaktadır.

Sonuç olarak Türkiye ve dünyada kademeler arası geçiş sistemlerindeki verimlilik sağlayan arayışlar devam etmekte olup ülkeler açısından nitelikli vatandaş yetiştirme hedefi doğrultusunda eğitimsel düzenlemeler ve değişimler varlığını sürdürmektedir. Bu bağlamda ortaya konulan bu sonuçların, her ne kadar ele alınan ülkelerle sınırlı olsa da Türkiye ölçeğinde temel eğitimden ortaöğretime geçiş uygulamaları açısından alternatif model arayışına katkı sunacağı ve ortaya konulan ortaöğretim geçiş sistemlerinin gelecek eğitim yapılandırmaları açısından yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2001). *Başlangıçtan 2001'e Türk eğitim tarihi*. Alfa Yayınları.
- Ashwill, M. A. (1999). *The educational system in Germany: Case study findings*. National Inst. on Student Achievement, Curriculum, and Assessment (ED/OERI), Washington, DC.
- Atılgan, H. (2018). Türkiye'de kademeler arası geçiş: Dünü-bugünü ve bir model önerisi. *Ege Eğitim Dergisi/Ege Journal of Education*, 19(1), 1-18. <https://doi.org/10.12984/egeefd.363268>
- Aykaç, N., Atar, E. (2014). *Geçmişten günümüze ilköğretimden ortaöğretime geçiş sisteminin değerlendirilmesi*. Cumhuriyet'in Kuruluşundan Günümüze Eğitimde Kademeler Arası Geçiş ve Yeni Modeller Uluslararası Kongresinde Sunulan Bildiri, Antalya, 16-18 Ocak.
- Bakioğlu, A. (2016). *Karşılaştırmalı eğitim yönetimi*. Nobel Akademi.
- Bakioğlu, A., & Baltacı, R. (2016). Güney Kore eğitim sistemi. A. Bakioğlu (Ed.). *Karşılaştırmalı eğitim yönetimi* (s.157-189). Nobel Akademi.
- Bakioğlu, A., & Göçmen, G. (2016). Singapur eğitim sistemi. A. Bakioğlu (Ed.). *Karşılaştırmalı eğitim yönetimi* (s.127-149). Nobel Akademi.
- Bakioğlu, A., & Pekince, D. (2016). Kanada eğitim sistemi. A. Bakioğlu (Ed.). *Karşılaştırmalı eğitim yönetimi* (s.157-189). Nobel Akademi.
- Bakioğlu, A., & Yıldız, A. (2015). *Pisa bağlamında Finlandiya eğitim sistemi ve öğretmen eğitimi*. Vize Basım Yayın.
- Bourdieu, P., & Passeron, J. C. (2014). *Varisler, öğrenciler ve kültür*. Heretik Yayıncılık
- Bunker, A. C. (2018). *Guide to the education system in the United States*. University of Minnesota: International Student and Scholar Services. <https://iss.umn.edu/publications/USEducation/2.pdf>
- Chawala, S. (2021). *Education in Japan*. Wenr. <https://wenr.wes.org/2021/02/education-in-japan>
- Chen, M. (2017). *Education in Canada*. Wenr. <https://wenr.wes.org/2017/09/education-in-canada>
- Clark, N. (2005). *Education in Japan*. Wenr. <https://wenr.wes.org/2005/05/wenr-mayjune-2005-education-in-japan>
- Council of Ministers of Education (CME) (2001). *The development of education in Canada*. Cmec. <https://www.cmec.ca/Publications/Lists/Publications/Attachments/34/ice46dev-ca.en.pdf>
- Çiftçi, C., & Çağlar, Ç. (2014). Ailelerin sosyo-ekonomik özelliklerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi: Fakirlik kader midir? *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 155-175. <https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i2.2914>
- Dijkstra, S. (2011). *The Dutch education system: Primary & secondary education*. İamexpat. <https://www.iamexpat.nl/education/education-news/dutch-education-system-primary-secondary-education>
- Dutch Organisation for Internationalisation in Education [NUFFIC] (2013). *Information about the education system of South Korea and the evaluation of degrees obtained in South Korea*. Nuffic. <https://www.nuffic.nl/en/publications/find-a-publication/education-system-south-korea.pdf>

- Dutch Organisation for Internationalisation in Education [NUFFIC] (2015a). *The Vietnamese education system described and compared with the Dutch system*. Nuffic. <https://www.nuffic.nl/en/publications/find-a-publication/education-system-vietnam.pdf>
- Dutch Organisation for Internationalisation in Education (NUFFIC) (2015b). *The Estonian education system described and compared with the Dutch system*. Nuffic. <https://www.nuffic.nl/en/publications/find-a-publication/education-system-estonia.pdf>
- Dutch Organisation for Internationalisation in Education (NUFFIC) (2020). *The Japanese education system described and compared with the Dutch system*. Nuffic. <https://www.nuffic.nl/sites/default/files/2020-08/education-system-japan.pdf>
- Eckhardt, T. (2019). *The education system in the Federal Republic of Germany 2017/2018*. Secretariat of the Standing Conference of the Ministers of Education and Cultural Affairs of the Länder in the Federal Republic of German.
- Eğitimpedia (2017). *PISA 2015'in en iyi 10 ülkesinde öğrenciler liseye nasıl yerleştiriliyor?* Eğitimpedia. <http://www.egitimpedia.com/pisa-2015in-en-iyi-10-ulkesinde-ogrenciler-liseye-nasil-yerlestiriliyor>
- Emin, M. N. (2018). *2023 eğitim vizyon belgesi: Ortaöğretim ve sınavlar*. SETA Perspektif (Sayı: 219).
- Eurydice (2021). *Organisation of general secondary education (HAVO, VWO)*. Eacea. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-general-lower-secondary-education-25_en
- Eurydice (2022). *Germany overview*. Eacea. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/germany_en
- Finnish National Agency for Education (2022). *What is general upper secondary education?* Oph. <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/what-general-upper-secondary-education>
- Geyer, F. (2009). *The educational system in Belgium*. CEPS (Centre For European Policy Studies) Special Report, September 2009.
- Goh, C. B., & Gopinathan, S. (2008). *Education in Singapore: Development since 1965*. The World Bank.
- Gopinathan, S. (2011). *The education system in Singapore: The key to its success*. National Institute of Education (NIE) Singapore. Fedea. https://www.fedea.net/politicas-educativas/The_Education_System_in_Singapore_The_Keyto_its_Success.pdf
- Griebel, W. & Niesel, R. (2004). *Transitionen: fähigkeit von kindern in tageseinrichtungen fördern, veränderungen erfolgreich zu bewältigen (Transitions: Promote the ability of children in day care centers to successfully cope with change)*. Weinheim: Beltz
- Griebel, W., & Berwanger, D. (2006). Transition from primary school to secondary school in Germany. *International Journal of Transitions in Childhood*, (2), 32-39.
- Hairon, S. (2022). Overview of education in Singapore. In L.P. Symaco & M. Hayden (Eds.) *International handbook on education in South East Asia*. Springer International Handbooks of Education. Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-16-8136-3_2-1
- Harris, J., & Nowland, R. (2020). Primary-secondary school transition: Impacts and opportunities for adjustment. *Journal of Education & Social Sciences*, 8(2), 55-69. <https://doi.org/10.20547/jess0822008205>

- Hien, N. V., Hien, N. V. B., Huong, V. T. M., Hue, H. T. K., & Nguyet, N. T. M. (2020). Vietnamese education system and teacher training: Focusing on science education. *Asia-Pacific Science Education*, (6), 179–206.
- Kırpık, G. (2014). *Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ilk yıllarında talim ve terbiye kurulunun sınav sistemi, geçiş ve denklik meseleleri ile ilgili aldığı kararlar*. Cumhuriyet'in Kuruluşundan Günümüze Eğitimde Kademeler Arası Geçiş ve Yeni Modeller Uluslararası Kongresinde Sunulan Bildiri, Antalya, 16-18 Ocak.
- Kolanowska (2021). *The system of education in Poland*. FRSE Publications.
- Kupiainen, S., Hutamäki, J., & Karjalainen, T. (2009). *The Finnish education system and Pisa*. Ministry of Education Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2007). *64 soruda ortaöğretime geçiş sistemi ve seviye belirleme örnek sorular*. Meb. <http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2007/64sorudaoges/oges64soru.pdf>.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2008). *Sosyal bilimler liseleri yönetmeliği*. Meb. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25292_0.html.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2016a). *2016-2017 Eğitim-öğretim yılı ortak sınavlar e-kılavuzu*. Meb. https://oges.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/24103616_20162017_ogretim_yili_orrak_snavlar_ekilavuzu_.pdf.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2016b). *PISA 2015 ulusal raporu*. Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). *2018 liselere geçiş sistemi (LGS): Merkezi sınavla yerleşen öğrencilerin performansı*. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi Meb. http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_12/17094056_2018_lgs_rapor.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2020). *Ortaöğretime geçiş tercih ve yerleştirme kılavuzu*. Milli Eğitim Bakanlığı Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Meb. https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_07/16114210_Ortaoyretime_GeciY_Terch_ve_YerleYirme_KYlavuzu_2020.pdf
- Ministry of Education and Training Vietnam (2022). *General education program at the high school level*. Moet. <http://rgep.moet.gov.vn/chuong-trinh-gdpt-hien-hanh/cap-trung-hoc-pho-thong/chuong-trinh-giao-duc-pho-thong-cap-trung-hoc-pho-thong-4541.html>
- Ministry of Education Korea (2020). *2020 Education in Korea*. Koreaneducentreinuk. <http://www.koreaneducentreinuk.org/wpcontent/uploads/2021/04/2020EducationinKorea.pdf>
- Ministry of Education New Zealand, (2017). *New Zealand education system: Overview*. Education. <https://www.education.govt.nz/assets/Uploads/NZ-Education-System-Overview-publication-web-format.pdf>
- Ministry of Education Singapore [MOE] (2022). *Secondary: Learn more about secondary school courses, direct school admissions and the secondary 1 posting process*. Moe. <https://www.moe.gov.sg/secondary>
- National Information Center for Academic Recognition Japan [NICJP] (2022). *Overview of the Japanese education system*. Nicjp. <https://www.nicjp.niad.ac.jp/en/japanese-system/about.html>

- National Center on Education and the Economy [NCEE] (2017a). *Netherlands: Instructional systems*. Center on International Education Benchmarking.
- National Center on Education and the Economy [NCEE] (2017b). *Germany Overview*. Center on International Education Benchmarking.
- Nusche, D., & Miron, G. (2015). *OECD reviews of school resources: Flemish community of Belgium 2015*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD] (2016). *Education in China: A Snapshot*. <https://www.oecd.org/china/education-in-china-a-snapshot.pdf>
- Öztürk, F. Z. (2014). *Ortaöğretime geçişte merkezî sınav yapmayan ülke örnekleri ve Türkiye modeli*. Cumhuriyet'in Kuruluşundan Günümüze Eğitimde Kademeler Arası Geçiş ve Yeni Modeller Uluslararası Kongresinde Sunulan Bildiri, Antalya, 16-18 Ocak.
- Republic of Estonia Ministry of Education and Research (2021). *Secondary education*. Hm. <https://www.hm.ee/en/activities/pre-school-basic-and-secondary-education/secondary-education>
- Sarıer, Y. (2010) Ortaöğretime giriş sınavları (OKS-SBS) ve PISA sonuçları ışığında eğitimde fırsat eşitliğinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (3), 107-129.
- Smoczyńska, A. (2014). *The system of education in Poland*. Polish Eurydice Unit.
- South Korea Ministry of Education [MOE] (2021). *Secondary education*. Moe. <http://english.moe.go.kr/sub/info.do?m=020103&s=english>
- Türk Eğitim Derneği (2008). *Ortaöğretime geçiş sistemi sorunlar ve çözüm önerileri*. Ted. https://www.ted.org.tr/wpcontent/uploads/2019/04/Ortaogretim_gecis_sistemi_raporu.pdf
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO] (2012). *World data on education 2010/11*. İbe. http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdfversions/Belgium_Flemish-Community.pdf
- United Nations Children's Fund [UNICEF] (2020). *Secondary education guidance multiple and flexible pathways*. Newyork: UNICEF Education Section.

EXTENDED ABSTRACT

The practices of classifying (orienting to the field of specialization), selecting and directing students in line with their individual differences and abilities in education take place in the educational agendas of almost all countries on the world scale. This orientation has led to the emergence of very different selection and placement systems based on countries, as a matter of fact, various factors such as exam, student academic grades, academic background, talent history, teacher observations and guidance, student and parent request, local placement have been effective in student selection and placement systems.

The secondary education level in education includes an education level that enables adolescent students to make life choices, to be ready for a job and participate in society. At the secondary level, some countries (such as Japan, China) treat lower secondary education (secondary school) and upper secondary education (high school) as separate levels, while some countries (such as Finland, Estonia) combine basic education and lower secondary education (secondary school) and treat upper secondary education as a separate level. In many countries such as Turkey, upper secondary education corresponds to the high school level. At this level,

teachers often need specialist knowledge, and in most countries the age of entry and enrollment is between 15 and 16 (UNICEF, 2020).

Transition to secondary education includes an important change and period in student life (Griebel & Niesel, 2004). In this transition process, students have to adapt to a new social and structural environment, education level and a different pedagogy, and the transition to this level creates academic, social and emotional effects on students. For this reason, this transition should be overcome in the most appropriate way and with the least damage for the student (Harris & Nowland, 2020, p.56).

This transition process takes place within the framework of different dynamics according to the countries. For example, while teachers' opinions and advice are important in the transition to secondary education in Germany (Griebel & Berwanger, 2006), a strict and challenging exam is more prominent in South Korea (NUFFIC, 2013). While there is a transition process to secondary education based on student interests and abilities in Estonia (NUFFIC, 2015b), in Singapore, according to the results of the basic education (primary education) graduation exam, students are transitioned in a framework appropriate to their abilities (Bakioğlu & Göçmen, 2016). Again, while secondary school grades of students are determinant in transition to secondary education in Finland (Kupiainen, Hutamäki, & Karjalainen, 2009), local placement based on exam or address has started to dominate in Turkey (MEB, 2020).

Education systems and countries' perspectives and policies on education significantly affect the transition processes of students between levels. In this sense, countries have chosen between strict examination-based transition systems and flexible transition systems based on student academic history (grade, address-based, teacher's opinion, student interest, etc.) in secondary education transition systems. Countries like Turkey, on the other hand, have implemented mixed (hybrid) transition practices that combine both systems (exam or local placement) in recent years.

When transition practices from basic education to secondary education in fifteen countries, including Turkey, are evaluated, it is seen that exam-based practices are dominant in the transition system to secondary education in countries such as Japan, Singapore, China, Vietnam, South Korea, Netherlands and Poland. Considering the distinctive features of these countries, it can be easily noticed that most of them are located in East or Southeast Asia. It is thought that the disciplinary and selective lifestyles of the traditional belief systems and philosophies of these countries are effective in the emergence of this result.

In addition to exam-based applications, there are different transition models that provide flexibility in the transition to secondary education. As a matter of fact, a model based on the mixed score application that provides equal opportunity to the minority gender with secondary school grades-registration of students in Finland; The local model in Canada based on parent-student application to school boards and placement of students by school boards according to their preferred high school, level and level; Mixed model in Estonia and Belgium, which is based on students taking the secondary school certification exams after basic and secondary education and transitioning to secondary education in line with the admission conditions and procedures set by the school authorities with this certificate and student interest; In countries such as New Zealand and America, the address-based model is based on placement within the framework of students going to secondary schools close to them in their region or state; In Germany, on the other hand, a multi-evaluation model is applied, which includes directing students to three types of secondary education institutions, depending on the success of the students in basic education, grades and teacher opinions, and provides ease of transition between schools. Considering the distinctive features of these countries, it is noticed that most of them have strong socio-economic and democratic traditions. At the same time, it is thought that these countries have made significant progress in localization in education and school-based administration practices.

Apart from the difference between the transition practices to secondary education, the above-mentioned countries also differ in terms of transition between secondary education school types and flexibility based on multiple specializations. In this sense, countries such as Germany, Belgium, Finland and Singapore have secondary education regulations that enable students to gain expertise in different fields and to switch between different programs in secondary education. As a matter of fact, this situation is important in terms of eliminating the different interests and abilities of the students that may occur in the process and providing satisfaction in their professional preferences.

In Turkey, however, in terms of secondary education, exam-based selection and placement has formed the basis of educational practices throughout almost the entire history of the Republic. In this context, the search for an alternative system has occupied the agenda of decision-making mechanisms in all periods. As a matter of fact, exam-based practices are criticized because they have significant negative effects on students' psychological development and psychological state, as in the examples of Singapore, China and South Korea. In this context, Turkey has undergone five system changes at the transition level to secondary education since 1999, and with the LGS system implemented in 2018, the effect of the exam was partially weakened. As a result, the search for efficiency in the transition systems between levels in Turkey and the world continues, and educational regulations and changes continue to exist in line with the goal of raising qualified citizens in terms of countries.